

Grammatica-onderwijs: een didactisch bruggetje tussen wetenschap en school

Dag van taal, kunst en cultuur

Henk Wolf, NHL Stenden Hogeschool / Rijksuniversiteit Groningen

1. Het nut van grammatica-onderwijs wordt betwijfeld:
 - DIA 1: docenten
 - DIA 2: leerlingen
2. Het grammatica-onderwijs is niet erg effectief.
 - DIA 3: Wat is eigenlijk een voornaamwoord?
 - Nog een paar heel basale ontledvragen:
 - a. Wat is eigenlijk een gezegde?
 - b. Wat is eigenlijk een voorwerp?
 - c. Wat is eigenlijk een persoonsvorm?
 - d. Wat is eigenlijk een voornaamwoord?
 - DIA 4: Wat is eigenlijk een printer?
 - Een paar sumpersimpele, praktische ontledvragen:
 - a. Hoe leg je uit dat het onderstreepte zinsdeel een lijdend voorwerp is: 'The farmer beats his donkey'?
 - b. Wat is de redekundige benoeming van *hun* in de zin 'Hun lusten geen soep'?
 - DIA 5: Engelse zinnen ontleden
 - DIA 6-7: alsof een modejournalist dit zou leren
3. Waarom grammatica-onderwijs?
 - Grote opdracht 2:

"Leerlingen verwerven inzicht in de relatie tussen vorm en betekenis van taal, hoe taal werkt in een context en hoe taal verandert. Ze leren deze kennis en inzichten bewust en flexibel in te zetten. Leerlingen ervaren, analyseren en verwoorden de effecten van taalgebruik op zichzelf en anderen. Ze ontwikkelen vaktaal om functioneel over taal, taalgebruik en literatuur te communiceren."
 - Grote opdracht 5: taalnorm (instrumenteel metatalig lexicon)
4. Inzicht?
 - DIA 8-10: alsof een automonteur dit zou leren
 - DIA 11-12: maar bij Nederlands gaat het wel zo
 - DIA 13-14: buitenlandse scholen
 - DIA 15: ontledonderwijs in de praktijk
 - DIA 16: taalwetenschap
 - DIA 17: maar ...
5. Laten zien dat een metatalig lexicon het leven makkelijker maakt
 - Praktische vragen:
 - a. 'Shelley is mooi en ze zingt ook mooi' wordt in het Engels vertaald als 'Shelley is beautiful and she sings beautifully too'. Waarom wordt het ene 'mooi' nou vertaald als 'beautiful' en het andere als 'beautifully'?

- b. 'Soms bestelt mijn broer iets en als het dan besteld is, vergeet hij het': waarom schrijf je eerst 'bestelt' met een -t en dan 'besteld' met een -d?
- c. Waarom hoort er geen -e in 'een mooie meisje'?
- d. Waarom is 'I was yesterday in the park' geen goed Engels?
- e. Waarom wordt 'Mijn zusje is net zo groot als mij' als slecht Nederlands beschouwd?
- f. 'Me moeder is bij me': waarom mag je het eerste 'me' in deze zin niet schrijven en het tweede wel?
- g. Een Nederlandse peuter zegt vaak 'koekje eten', maar nooit 'eten koekje'. Een Britse kleuter zegt vaak 'eat cookie', maar nooit 'cookie eat'. Welke regel voor de zinsbouw in hun moedertaal hebben deze kinderen al ontdekt?
- h. Waarom is 'De mensen kozen hij als president' raar en 'De mensen kozen hem als president' niet?

6. Een bruggetje tussen school en wetenschap

- DIA 18-23: de groei van iets nieuws
- DIA 24: zinvolle toepassingen (taaloverstijgend)
- DIA 25: nadenken als doel
- DIA 26-28: een nieuwe methode voor de lerarenopleiding
- DIA 29: resultaten

7. Zelf oefenen

- <https://basisboeksyntaxis.nl>